

Українська мова в юриспруденції : стан, проблеми, перспективи. Тези доповідей. – К., 2008. – С. 7–10.

2. Горобець Н. О. Проблеми використання юридичної термінології в законодавстві України // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Юридичні науки. Випуск 1. Том 1. 2016.

3. Сербиновская Н. В. Формирование и развитие терминологического поля «маркетинг» в русском языке / Н. В. Сербиновская // Автореф. дисс. ... канд. филол. наук. – Ростов-на-Дону – 2008. – 20 с.

4. Бриль К. І. Правозастосовний акт як особливий вид індивідуальних правових актів / К. І. Бриль // Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. – К., 2008. – 20 с.

5. Туранин В. Ю. Проблемы формирования и функционирования юридической терминологии в гражданском законодательстве РФ / В. Ю. Туранин // Автореф. дисс. ... канд. юрид. наук. – Белгород, 2002. – 20 с.

6. Чулінда Л. І. Українська правнича термінологія : Навч. посібник / Л. І. Чулінда. – К. : Магістр – XXI сторіччя, 2005. – 128 с.

7. Красницька А. В. Юридичні документи : техніка складання, оформлення та редагування / А. В. Красницька // Посібник. – 2-е вид., доп. і переробл. – К. : Парламент. вид-во, 2006. – 528 с.

Онуфрієнко О. В., доцент кафедри менеджменту Економіко-гуманітарного інституту Запорізького національного технічного університету, кандидат юридичних наук, доцент

ВЗАЄМОДІЯ ТЕРМІНОЛОГІЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ ТА НАУКИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Динамічний прогрес соціуму та суспільних наук, значно активізувавшись із кінця ХХ ст., позначається, крім іншого, й перебудовою тезаурусу, осучасненням існуючих та виникненням багатьох наукових парадигм і дисциплін, починаючи від термінологічних новацій на окремих їх локаціях до навіть радикальних змін у поняттєво-термінологічному апараті. Логічний результат масштабних змін – термінологічний «вибух», під яким у термінознавстві розуміють масову появу

нових чи осучаснених термінів. Цей процес, що нерідко проявляє з різних причин ознаки стихійного, галузеві науковці покликані зробити максимально керованим, обґрунтованим, умотивованим, свідомим, аби забезпечити точність поняттєво-термінологічного апарату кожної науки.

Українська термінологія публічного (державного) управління досліджується на рівні філологічних наук. Окремі аспекти проблематики розвитку терміносистеми вітчизняної науки державного управління стають предметом наукового пошуку у фаховій періодиці, зокрема - проблеми стандартизації наукової термінології, методологічні підходи до формування терміносистеми в науці державного управління тощо. Термінологічна проблематика представлена і в науково-практичних конференціях та «круглих столах» у Національній академії державного управління та регіональних інститутах НАДУ при Президентові України. Постійне поповнення тезаурусу науки відбувається за рахунок здійснення монографічних досліджень провідних вітчизняних науковців. Вагомий внесок у нормативізацію та стандартизацію вітчизняної терміносистеми публічного управління, який важко переоцінити, було здійснено авторами енциклопедичного словника з державного управління. Зазначений енциклопедичний словник також продемонстрував наявність кількох фундаментальних проблем, що характеризують розвиток термінологічної системи української науки державного (публічного) управління: тяжіння до охоплення вже існуючих термінів, передусім з юриспруденції, політології, соціології та інших суспільних наук; переважно частковий та похідний характер власне державно-управлінської термінології; об'єктивно обумовлена велика кількість іншомовних запозичень, поєднана із деяким відставанням від категоріально-термінологічного розвитку науки публічного управління у провідних розвинених країнах світу тощо.

На часі – системні розробки в означеному напрямі, причому не тільки у площині подальшого поповнення та стандартизації наукового тезаурусу публічного управління, але й в усебічному, системному вивченні актуальних тенденцій розвитку відповідної терміносистеми української мови.

Формальну структуру термінів юриспруденції та науки публічного управління визначає їх мовний субстрат, його ознаки, особливості, параметри. І це дозволяє, по-перше, розмежовувати терміни-слова (прості, наприклад: *держава*,

управління, уряд, агенція; і складні: народовладдя, повноваження, самоврядування) та терміни-словосполучення різної лінійної довжини, але переважно дво- і трикомпонентні (наприклад: державна (публічна) служба, публічне управління, раціональна бюрократія, апарат кабінету міністрів, адміністративні методи управління, етика державного службовця). По-друге, частиномовна природа термінів обмежена іменниками, якщо поняття позначаються однослівним терміном (наприклад, аттрактор, врядування, люстрація, етатизм, етнополітика). Терміни-словосполучення позначають складені поняття за допомогою іменників і прикметників (наприклад, державний службовець, державно-управлінське рішення, публічне управління, управлінська ентропія, напівавтономна агенція). По-третє, терміни як словесні одиниці представлені за мовним походженням як питомі (наприклад, керівник, уряд, довіра до влади), іншомовні (наприклад, верифікація, децентралізація, директорія, істеблішмент, дискримінація, політичний діалог) та гібридної мовної природи, коли поєднані елементи різних мов (наприклад, адміністрування, корпоративність, лідерство, ліцензування, субсидіарність, самоменеджмент). Більша частина гібридних однослівних термінів – похідні, утворені від запозичених термінів за допомогою українських суфіксів -ість, -ств, -уванн та ін.. Чимало композитних термінів, що утворені за національними словотвірними моделями у результаті поєднання питомого й іншомовного слів / основ. По-четверте, мовна структура термінів підлягає аналізу за способом творення, з-поміж яких домінують три: синтаксичний (наприклад, місцеві + ради, авторитарне + лідерство, електронний + уряд, публічне + адміністрування, управлінська + ентропія), морфологічний, зокрема суфіксальний (законність), префіксальний (наддержава), композиція (законопроект), лексичне запозичення (менеджмент, модернізація, муніципалітет). По-п'яте, за логіко-лінгвістичним підходом у текстах функціонують терміни основні (публічне управління, державна служба, бюрократія), похідні (функції публічного управління, агенції публічної служби, бюрократичний апарат), залучені з інших наук (державна політика, державний механізм, політико-правові інститути, влада, законодавство).

Остання група термінів підтверджує як відносну «молодість» науки державного управління на сучасному етапі її становлення, так і очевидний інтегративний характер її

термінологічного апарату, в якому активно застосовуються терміни всього спектру суспільствознавчих наук, зокрема таких юридичних наук, як теорія держави і права та історія правових та політичних учень, конституційне право, адміністративне право, міжнародне право тощо, термінолексикону політології та соціології, економіки соціальної психології, міжгалузева та загальнонаукова й філософська термінолексика тощо.

Ретельний аналіз сучасних тенденцій фахової правничої та державно-управлінської термінології дозволяє оприлюднити низку взаємопов'язаних висновків.

Терміносистема вітчизняної науки державного (публічного) управління перебуває на стадії активного становлення і поповнення. Її подальший розвиток має бути забезпечений не тільки відомими засобами термінологічної фіксації та стандартизації, але й фундаментальними дослідженнями наявних термінологічних тенденцій, ретельним відстеженням специфіки новотворів, аналізом обґрунтованості та відповідності запозичень елементів терміносистем інших мов тощо.

Вивчення сучасних вітчизняних та (особливо) зарубіжних наукових джерел свідчить про тяжіння науковців з публічного управління до активної термінотворчості, яка відбиває як появу нових чи оновлених концептів та моделей публічного управління, так і інноваційну практику державотворення та публічного адміністрування, що відбувається на їх основі (*належне врядування, Нове публічне управління, електронне врядування, неовеберівська держава, кванго, конвергентні моделі публічної служби* тощо). Терміни-новотвори при цьому звичайно відбивають як традиції оригінальної мови власного походження, так і специфіку перетворень у сфері публічного управління відповідних держав (тяжіння до акронімів чи абстрактних ємних терміносполучень в англосаксонських державах та до терміносполучень із власним ім'ям – в романо-германських тощо).

Помітна схильність провідних представників світової науки публічного управління (передусім з англосаксонських країн та країн континентальної Європи) до активного генерування термінів-новотворів свідчить про подальше виокремлення науки публічного управління від суміжних усталених наук на кшталт юриспруденції, політології, соціології тощо. Більше того, деякі нові масштабні концепти публічного управління та моделі організації публічної служби, наприклад *неовеберівська держава*, можуть бути найближчим часом

запозичені суспільствознавством в цілому та правознавством зокрема (і передусім теорією держави і права, конституційним та адміністративним правом тощо).

Українська терміносистема науки публічного управління, з огляду на означені вище процеси, продовжить активно рецептувати елементи терміносистеми світової науки публічного управління, що актуалізує проблематику її оновлення, нормативізації, кодифікації та стандартизації, оскільки предметом запозичення виступатимуть терміни різних мов, спродуковані в межах неоднакових адміністративних та правових культур. Особливої уваги потребуватимуть і неологізми, запропоновані вітчизняними науковцями у монографічних дослідженнях.

У цілому системне термінотворення у сфері науки публічного адміністрування, як зарубіжної, так і вітчизняної, свідчить про глибинні невідворотні процеси її остаточного становлення як повноправного напряму сучасного суспільствознавства та подальше виокремлення від термінології юридичної при збереженні між ними активної вмотивованої взаємодії. На часі – концептуальний та, відповідно, термінологічний вплив науки публічного управління на юриспруденцію та інші суміжні науки.

Паришак К. Д., доцент кафедри української мови Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, кандидат філологічних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ТЕРМІНОЗНАВСТВА

Серед основних проблем українського термінознавства перше місце посідає проблема відбору з різноманітних варіантів та органічного входження терміна в лексичну систему національної мови, збереження національного колориту термінології в умовах широких глобалізаційних та інтеграційних процесів сучасності. Дискусії відбуваються й щодо відбору найбільш прийнятних назв спеціальних понять з низки дублетних найменувань, а також щодо способів і засобів лексикографічного опрацювання найменувань процесових понять, словотвірна структура яких відрізняється від структури термінів інших слов'янських мов.